

Afrapportering af projektet *Frivillige formidlere på kulturinstitutioner*, støttet af Kulturarvsstyrelsens formidlingspulje 3, 2008.

I henhold til ansøgning af 15. maj 2008 og efterfølgende tilsagn fra Kulturarvsstyrelsens formidlingspulje 3 om et tilskud på kr. 300.000 til gennemførelse af dele af projektet *Frivillige formidlere på kulturinstitutioner* fremsendes hermed en rapport om projektets forløb og de perspektiver, som forskningsprojektet har tegnet.

I den oprindelige ansøgning til formidlingspulje 3 ansøgte om 525.000,- kr., og som konsekvens af, at bevillingen er reduceret i forhold til det ansøgte beløb, er dele af de i ansøgningen skitserede projektopgaver ikke blevet gennemført. De bevilgede projektmidler er blevet prioriteret efter et nyt budget, som findes vedlagt denne rapport (bilag 1).

Projektets hovedformål har været at tilvejebringe et tidssvarende teoretisk grundlag for brugen af frivillige formidlere på museer og andre kulturinstitutioner samt afprøve de teoretiske konklusioner på et pilotforløb med frivillig formidling i Den Fynske Landsby.

Forskning i brugen af frivillig arbejdskraft på kulturinstitutioner

I projektets forskningsdel er forudsætningerne for implementeringen af frivillig arbejdskraft i en museumsinstitution blevet undersøgt. Således er forskningens status i såvel eksisterende dansk som udenlandsk forskning indenfor området blevet kortlagt med fokus på frivillige, der indgår som en del af museets formidling og med særlig henblik på at kortlægge faldgruber og problemer i mødet mellem frivillige og lønnede formidlere.

Der er foretaget en spørgeskemaundersøgelse blandt Den Fynske Landsbys frivillige i forsommeren 2009 med henblik på at afdække hvem de frivillige er og hvad de forventer og ønsker af et frivilligt arbejde som formidler på en kulturinstitution, ligesom samtaler med de frivillige i løbet af året og institutionens evaluering med frivilligruppen er blevet observeret. Der er desuden gennemført kvalitative interviews og observationer i Odense Bys Museers organisation og ligeledes gennemført samtaler med repræsentanter for sammenlignelige danske institutioner (herunder Den Gamle By i Århus og Nationalmuseet/Frilandsmuseet).

Undersøgelsen førte frem til et ændret fokus på problemstillingen, idet såvel forskning som kommunikationen med de frivillige pegede i retning af, at det frivillige engagement i højere grad end et ulønnet arbejde skal betragtes som en fritidsaktivitet. Britiske undersøgelser af de frivilliges motiver for at påtage sig frivillige opgaver på museer peger på overensstemmelse mellem motiverne for at påtage sig frivilligt arbejde og for at engagere sig i andre fritidsaktiviteter. Omend de frivillige typisk bliver organiseret og betragtet som ulønnede ansatte, så er deres motiver mere lig dem som publikum kommer med, hvilket synes at kunne bekræftes af gruppen af frivillige i Den Fynske Landsby.

I forlængelse heraf har projektet rettet sig mod at afdække hvordan en fritidsaktivitet af denne type kan forstås dels i relation til oplevelsesøkonomien i et senmoderne kulturparadigme og dels hvordan det skal håndteres indenfor rammerne af den konkrete museumsinstitution, i dette tilfælde Odense Bys Museer.

Frivillige formidlere

På et frilandsmuseum som Den Fynske Landsby bevæger publikum sig rundt i et konstrueret landsbymiljø med levende dyr og mennesker, der repræsenterer fortiden i form af det helt almindelige levede familie- og arbejdsliv, herunder også håndværksmæssige færdigheder og husflid. De frivillige, der rekrutteres til Den Fynske Landsby, har netop denne type kompetencer og bidrager med deres ekspertise både til formidlingen, men også til bevaringen af de historiske færdigheder. Således rekrutteres de frivillige som eksperter på et afgrænset felt og giver samtidig historien krop og stemme. I den levende historie i Den Fynske Landsby er aktørerne udklædte, men henvender sig til publikum som nutidige formidlere af de færdigheder, de mestrer og demonstrerer. De frivillige formidler i dette tilfælde teknikker, som er erhvervet gennem enten en håndværksmæssig uddannelse, praksis, eller en livslang fritidsinteresse og samtidig med at de repræsenterer det almindelige levede liv.

De frivillige er således eksperter på en anden måde end de historiefaglige ansatte. Som formidlere går de ofte i samtale med de besøgende, når de demonstrerer praktiske færdigheder, og netop denne intensivering af personlig kommunikation kan vise sig at bidrage væsentligt til at styrke nye formidlingsformer, der er i tråd med museets ambitioner om at skabe mere åbne, demokratiske og inklusive museumsinstitutioner. Her kan frivillige formidlere komme til at spille en afgørende rolle for museet.

I forhold til inddragelse af frivillige i forskellige dele af museumsinstitutionens aktiviteter, er det væsentligt at erkende, at frivilligt arbejde kan og skal planlægges fra organisationens side, og at dette er ressourcekrævende. Der ligger omfattende arbejdsopgaver i rekruttering, koordinering og hverdagskommunikation med de frivillige, og det er afgørende, at det enkelte museum afstemmer ambitionerne på området med de midler man har til rådighed.

Samtidig er der en grænse for styring. Inddragelse af frivillige i museumsinstitutionen kræver forståelse for de frivilliges egne ideer og initiativer, vilje til vedvarende dialog og åbenhed – naturligvis indenfor institutionens overordnede rammer. Det er langt hen ad vejen de samme krav som museet vil møde fra sine ordinære ansatte og som museets ordinære brugere har til fx interaktivitet og brugerinddragelse.

Projektet kan således konkludere at implementeringen af frivillige på museer rummer en række udfordringer for institutionerne. Men det er udfordringer som det vil kunne betale sig at løse, idet arbejdet med frivilligrupperne kan ses som en god øvelse i at håndtere de krav som fremtiden stiller til formidlingsinstitutionerne.

Pilotprojekt med frivillige formidlere i Den Fynske Landsby

Den praktiske del af projektet – nemlig pilotprojektet med henblik på implementeringen af frivillig formidling i Den Fynske Landsby – er ført til en række målbare resultater indenfor den levende formidling af kulturhistorien

I løbet af de forgangne 21 projektmåneder har pilotprojektet medført flg.:

- etablering af ny struktur til håndtering af frivillige formidlere
- hvervning af i alt 39 nye frivillige formidlere til Den Fynske Landsby
- uddannelse af tovholdere
- produktion af dragter til 39 frivillige formidlere

Etablering af ny struktur til håndtering af frivillige formidlere

For at være klædt på til at håndtere en ny gruppe af 'ansatte' i museet var det nødvendigt at fastlægge en struktur for de frivillige formidlere.

De frivillige formidlere indgår nu i Den Fynske Landsbys samlede korps af formidlere, der går under navnet 'Levende Historie'. Det er således fastlagt, at de frivillige såvel som de lønnede formidlere betragtes som værende en del af Odense Bys Museers samlede stab.

Strukturen til håndtering af de mange nye frivillige medarbejdere er fastlagt således, at de enkelte frivillige formidlere er tilknyttet en interessegruppe (madlavning, huggehusarbejde, smedie osv.), som styres af en løstansat 'tovholder', der er lønnet. Disse tovholdere refererer til museumsformidler Benedikte Jeppesen. Vi har pt. 13 tovholdere.

Tovholderne bliver lønnet med en fast sats – 10 timer om året – indenfor hvilken de selv strukturerer deres tid, således at de holder møder med 'deres' frivillige, udarbejder arbejdsplaner mv. Desuden betaler Odense Bys Museer for at de kommer på relevante kurser.

Konsekvensen af denne struktur er, at frivillige og lønnede formidlere arbejder tæt sammen og i et vist omfang med ensartede arbejdsopgaver. Denne problemstilling var vi fra projektets begyndelse opmærksomme på, men med baggrund i teoretiske undersøgelser samt den praktiske erfaring, vi løbende har erhvervet, har vi valgt at fortsætte med denne løsning. Det har vist sig at være langt mindre problematisk end forudset, blandt andet fordi de to grupper af formidlere til en vis grad har forskellige formål med at være i Den Fynske Landsby, jvnf. beskrivelsen af frivilligt arbejde som fritidsaktivitet ovenfor.

Hvervning af frivillige formidlere

Kontakt til potentielle frivillige formidlere er sket gennem produktion af skriftligt hvervemateriale samt 'reklame' på Odense Bys Museers hjemmeside. En ikke ubetydelig del af hvervningen er dog også sket fra mund til mund gennem allerede ansatte lønnede eller frivillige formidlere.

Hvervningen er foregået henover sommersæson 2008 og 2009 og interesserede er blevet indbudt til et samlet informationsmøde i efteråret. Her informeres om Odense Bys Museers forventninger til frivillige formidlere, ligesom de interesserede kan stille spørgsmål.

I 2008 fik vi 13 nye frivillige formidlere og i 2009 26.

De nytillkomne frivillige formidlere er blevet knyttet til Den Fynske Landsby med en kontrakt, hvori de accepterer at deltage aktivt i formidlingen i Den Fynske Landsby på minimum 5 aktivitetsdage. Til gengæld tilbyder museet den frivillige sin egen dragt, medlemskab af museumsklubben *Fynske Minder*, der bl.a. giver gratis adgang på alle museets udstillingssteder, rabat i museumsbutikkerne på lige fod med ansatte, samt deltagelse i diverse sociale arrangementer – både for museet som helhed og særligt for de frivillige formidlere.

Uddannelse af tovholdere

Det har været nødvendigt at tilbyde flere af de ansatte tovholdere kurser indenfor relevante områder, eksempelvis har flere været på hygiejnekursus for at få lov til at lave mad til smagsprøver.

Produktion af dragter til i alt 39 frivillige formidlere

Da de frivillige formidlere i Den Fynske Landsby arbejder med levendegørelse af historien optræder de naturligvis i dragter fra den periode, de formidler. De frivillige formidlere tilbydes (modsat de lønnede) at få deres egen dragt til brug på museet. Disse dragter er der i projektperioden produceret 19 af (9 mandedragter og 10 kvindedragter). 20 dragter til de frivillige, der skal starte op i foråret 2010 er under produktion. Materialer er indkøbt og afregnet under Kulturarvsstyrelsens bevilling, mens syningen udføres i januar og februar måned 2010, finansieret af N.M. Knudsens Fond.

Studieture: Deltagelse i konferencen *Volunteering for the Future: new approaches and new ideas*

I den oprindelige ansøgning blev der søgt penge til en studietur til Blist Hill Victorian Town i Shropshire, England i foråret 2009. Da Manchester Museum i juni 2009 var vært for en EU-finansieret konference om frivillige på kulturinstitutioner i europæisk kontekst var det oplagt for os at ændre rejsemål hertil. De tre hovedprojektansvarlige deltog alle i konferencen.

Konferencen gav et godt indblik i særligt de angelsaksiske landes erfaringer og fremtidsperspektiver for brugen af frivillige på kulturinstitutioner. Også her arbejdes med et forandret syn på den frivillige, som nu mere ses som en kulturbruger med særlige krav eller rettigheder. Samtidig bruges frivillighedsarbejdet i eksempelvis England i høj grad til outreach – altså i et forsøg på at få ud til grupper, der enten er marginaliserede i samfundet, eller som blot ikke traditionelt hører til blandt museumsgæsterne.

Formidling af projektets resultater

For museernes brugere – altså gæsterne – er formidlingen af projektets resultater sket løbende gennem introduktionen af frivillige formidlere i den Levende Historie i Den Fynske Landsby.

De teoretiske og praktiske konklusioner af forskningsprojektet præsenteres i en artikel i Odense Bys Museers årbog *Fynske Minder* i 2010 (in press – foreløbig tekst vedlagt som bilag 3) samt i tidsskriftet *Danske Museer* (årgang 22, nr. 5, s. 16-19 – vedlagt som bilag 4).

Det er desuden ønsket at præsentere projektets, dets forskningsbaggrund og resultater ved et oplæg på Museernes Formidlingsseminar i marts 2010. Dette er dog endnu ikke endeligt aftalt, da formidlingsseminarets program endnu ikke forelægger i færdig form.

I ansøgningen til Kulturarvsstyrelsen i maj 2008 nævntes desuden udarbejdelsen af en 'Best Practise'-håndbog i brugen af frivillige formidlere på kulturinstitutioner, som en bredere kreds af museer kunne benytte. Dette er der desværre ikke blevet mulighed for at gennemføre inden for den bevilgede sum.

Fremtidsperspektiver – frivillige formidlere i fremtiden?

Projektet *Frivillige formidlere på kulturinstitutioner* har – foruden de reelle resultater, som er præsenteret ovenfor – også sat gang i mange tanker omkring frivillige medarbejdere i fremtiden. Der er ingen tvivl om, at de frivillige medarbejder tilfører Den Fynske Landsby et ekstra perspektiv

i formidlingen, og arbejdet med at udvikle brugen af frivillige formidlere vil fortsætte de kommende år. Og der er masser at tage fat på.

Forholdet mellem museum og besøgende forandres i disse år, hvor der er en stadig større efterspørgsel efter brugerinddragelse, medindflydelse og fællesskab omkring de kulturelle oplevelser. De frivillige medarbejdere kan betragtes som en hybrid mellem den ansatte og gæsten og kan måske dermed være med til at flytte vores syn på denne udfordring.

Arbejdet med de frivillige formidlere har desuden givet os et nyt blik på den formidling, vi foretager os i Den Fynske Landsby, og de vil indgå som et element i vores fremtidige overvejelser om nye formidlingsformer. Med de frivillige formidlere kan vi tænke anderledes, fordi de selv byder ind med krav og ønsker til formidlingen, og fordi de på sin vis ligger nærmere gæsterne end de ansatte gør.

Med en stor mængde frivillige formidlere tilknyttet får museet samtidig en stærkere forankring i nærsamfundet, og dette kan måske medvirke til at skabe kontakt til målgrupper i lokalområdet, som ikke tidligere har været museumsbrugere.

Disse er nogle af de problemstillinger og udfordringer, som projektet har tydeliggjort for os, og som vi vil arbejde videre med i de kommende år.

Bilag

- 1: Tilpasset budget for projektet Frivillige formidlere på kulturinstitutioner.
- 2: Regnskab for projektet Frivillige formidlere på kulturinstitutioner.
- 3: Foreløbig tekst til artikel i *Fynske Minder* i 2010 (in press).
- 4: Artikel i *Danske Museer* årgang 22, nr. 5, s. 16-19.

Bilag 3

Foreløbig tekst til artikel i *Fynske Minder* i 2010 (in press).

Frivillige formidlere i Den Fynske Landsby

Odense Bys Museer har gennem en årrække ønsket at udvide den levende historieformidling i Den Fynske Landsby ved hjælp af frivillig arbejdskraft. Siden 2005 har der eksisteret en etableret gruppe af frivillige 'kniplepiger', der, klædt i 1800-tals dragter, har demonstreret kniplekunst i et af landsbyens huse og har givet børn mulighed for selv at forsøge sig med små mønstre. Der har ligeledes været en mindre gruppe smede klædt i historiske dragter i den historiske Ulbølle Smedje, der har produceret dele til brug ved istandsættelser i landsbyen.

En bevilling fra Kulturarvsstyrelsen gav mulighed for at igangsætte et forskningssamarbejde med Institut for Litteratur, Kultur og Medier på Syddansk Universitet med henblik på at afdække de aktuelle udfordringer ved brugen af frivillig arbejdskraft på kulturhistoriske museer, og der blev produceret en hvervefolder med det resultat, at der henover vinteren 2008/9 blev rekrutteret knap 15 nye frivillige, som i løbet af sommersæsonen 2009 er blevet integreret i den 'levende historie' på museet: Frivillige kokkepiger laver sødsuppe og andre historiske egnsretter på støbejernskomfur i præstegårdens køkken og trakterer Den Fynske Landsbys gæster med smagsprøver. En gruppe kvinder forarbejder uld som man gjorde i gamle dage og demonstrerer, såvel hvordan man karter og spinder, som farvning, strikning, filtning og vævning. Smedene er blevet suppleret med et par nye frivillige, og der er desuden engageret en gruppe af mænd til at arbejde med træ og demonstrere produktionen af nytterredskaber og legetøj.

Det var et eksplicit formål med frivilligprojektet at etablere en gruppe af frivillige med en lavere gennemsnitsalder end hidtil og at rekruttere både mænd og kvinder. I den aktuelle gruppe af frivillige er de ældste født i 1930'erne og den pt. yngste er født i 1980, så der er tale om en stor aldersspredning. Spredningen dækker dog over en tydelig aldersprofil, idet 2/3 af frivilligruppen er mellem 60 og 73 år gamle. Der er flest kvinder, men også en del mænd i gruppen. Idet de frivillige netop skal formidle en kulturhistorisk sammenhæng, og herunder en historisk korrekt kønsarbejdsdeling, giver det sig selv, at mænd og kvinder indgår i adskilte formidlingsgrupper: det er kvinderne, der står for madlavningen og beskæftiger sig med håndarbejde og mændene, der arbejder på værkstederne. At det er lykkedes at rekruttere så relativt mange mænd, har givetvis at gøre med den specifikke henvendelse til mænd med håndværksmæssige kompetencer.

Idet aktørerne i Den Fynske Landsby er klædt i så vidt muligt historisk korrekte dragter, medfører de nye frivillige en betragtelig udgift for museet i form af produktion og indkøb af nye ('gamle') dragter. Ikke mindst på grund af denne udgift har det været vigtigt, at de frivillige fra starten var indstillede på et forpligtende samarbejde. Det blev formuleret som et krav til de frivillige, at de skulle forpligte sig på at deltage aktivt som frivillige i mindst fem dage i løbet af sæsonen 2009 (april – oktober). Som 'belønning' får de gratis medlemskab af Museumsklubben Fynske Minder, som giver indehaveren samt en ledsager gratis adgang til alle Odense Bys Museer og 20% rabat på varekøb i museumsbutikkerne. Museet arrangerer desuden enkelte sociale sammenkomster for de frivillige. Hver gruppe har fået tilknyttet en tovholder, der fungerer som kontaktperson for gruppen.

Arbejde eller fritid?

Man har således forsøgt at betale de frivillige symbolsk for deres indsats i landsbyen og på den måde kompensere for, at frivillige ikke får løn, og det har været en del af forskningsprojektets

målsætning at undersøge og overveje omfanget og betydningen af denne kompensation. Ganske interessant er der noget, der tyder på, at de frivillige ikke nødvendigvis forstår deres indsats som ulønnet arbejde, men i højere grad som en meningsfuld fritidsaktivitet. Og overensstemmende hermed argumenterer den britiske forsker Kirsten Holmes for, at omend de frivillige typisk bliver organiseret og betragtet som ulønnede ansatte, så er deres motiver mere lig dem som publikum kommer med. En undersøgelse blandt de frivillige i Den Fynske Landsby i forsommeren 2009 synes at bekræfte dette. På spørgsmålet om forventningerne til det frivillige engagement, understreger en række udsagn betydningen af behagelige og sociale oplevelser: "sjove oplevelser", "godt kammeratskab, hygge...", "gode menneskelige relationer", er nogle af de udsagn som de frivillige sætter på deres forventninger til det frivillige engagement i en spørgeskemaundersøgelse i Den Fynske Landsby i forsommeren 2009. Ligeledes understreger mange af de nye frivillige, at læring og videnstilegnelse er væsentligt og fremhæver det personlige udbytte, der knytter sig til at lære fra sig og formidle - ikke mindst til børn. "At være frivillig for mig er også for at have et modtryk til mit lønarbejde. Tiden går ikke hurtigere i Den Fynske Landsby end den gør" er et udsagn fra en frivillig, der til dagligt er i fuldtidsbeskæftigelse, som direkte understreger modsætningen mellem forventningerne til det ordinære lønarbejde og det frivillige arbejde.

Kirsten Holmes konkluderer, at de frivillige meningsfuldt kan betragtes som særligt engagerede publikummer, aktive museumsgængere, der har valgt at dedikere og fordybe sig på ét museum frem for at bruge fritiden på mange besøg på forskellige steder.

"While museums have typically viewed volunteers as unpaid staff, it would be more appropriate to see them as a particular segment of the museum's audience. This premise is supported by the significant proportion of older, retired volunteers and the relative decrease in work experience as a motive. However, volunteers should not simply be equated with visitors; rather, they form a distinct group of a museum's audience, as insiders, rather than the outsiders that most visitors would be" (Holmes 2007, p. 231)

Frivillige, argumenterer hun, føler et særligt tilhørsforhold til 'deres' museum og knytter derfor et særlig bånd mellem publikum og institutionens ansatte. Holmes opstiller et hierarki med 'paid staff' øverst, fulgt af 'volunteers', 'frequent visitors', 'infrequent visitors' og nederst 'non visitors', hvilket tydeliggør de frivilliges særlige position som 'superbrugere'.

Samtidig er naturligvis en lineær opstilling som Holmes foretager, udtryk for en forenkling, og det er indlysende, at de frivillige skal forstås i en mere kompleks kulturel sammenhæng, hvori det anerkendes at skellene mellem arbejde og fritid i bred forstand er i bevægelse. Samtidig er forholdet mellem (museums)ekspert og publikum i forandring, hvilket træder særligt tydeligt frem i den form for kulturhistorisk formidling som finder sted i Den Fynske Landsby.

Autoriteten til debat

En gang var museerne universitetets udstillingsvindue og den videnskabelige stringens og systematik dominerede formidlingen. I dag spiller museumsformidlere både med etos og patos i udstillingerne, og publikum forventer både sanselighed, levendegørelse og mulighed for interaktion.

På frilandsmuseerne har de besøgende mulighed for ikke bare at betragte de historiske bygninger, men også at bevæge sig rundt i dem og at opleve et konstrueret landsbymiljø - ofte med levende dyr og mennesker, der repræsenterer fortiden. Det er ikke det ekstraordinære eller enestående, der

præsenteres, men derimod hverdagen og det helt almindelige levede familie- og arbejdsliv, der er i fokus. Hertil hører også håndværksmæssige færdigheder og husflid. De frivillige, der rekrutteres til Den Fynske Landsby, har netop denne type kompetencer og bidrager med deres ekspertise både til formidlingen, men også til bevaringen af de historiske færdigheder. Således rekrutteres de frivillige som 'eksperter' på et afgrænset felt. De er naturligvis eksperter på en anden måde end de videnskabeligt uddannede historikere, men de udfordrer uundgåeligt den historiefaglige selvforståelse, idet de tager udstillingen i brug og personificerer kombinationen af fortid og nutid som en del af museumsformidlingen uden at være videnskabeligt stringente på samme måde som en akademisk uddannet museumsinspektør eller -formidler forventes at være.

I den levende historie i Den Fynske Landsby optræder aktørerne ikke som skuespillere med roller. De er udklædte, men henvender sig til publikum som nutidige formidlere af de færdigheder de mestrer og demonstrerer. De frivillige formidler i dette tilfælde teknikker, som er erhvervet gennem enten en håndværksmæssig uddannelse, praksis, eller en livslang fritidsinteresse og repræsenterer samtidig det almindelige levede liv. Det er ikke opgaver, som det faste museumspersonale umiddelbart ville kunne varetage, eller i hvert fald ikke færdigheder som museerne kan forvente, at kandidaterne tilegner sig på universitetet.

Dermed ikke sagt, at der er nogen umiddelbar logik i, at man behøver at være hverken ulønnet eller freelance ansat for at varetage denne type formidlingsopgaver på et museum, men idet opgavernes karakter er meget specialiserede, har de sjældent omfang til en fuldtidsansættelse. Dertil kommer at mange af de aktuelle frivillige er pensionerede eller på anden vis forsørgede og ikke ønsker eller prioriterer lønnet beskæftigelse.

'Levende lønnede' og 'frivillige levende'

I denne første sæson med organiserede frivillige i Den Fynske Landsby, har man som udgangspunkt valgt at beskæftige de frivillige i ydersæsonen og anvende timelønnede medarbejdere som arbejdskraft i højsæsonen. Der har dog ikke været indikationer på, at der skulle være problemer i forholdet mellem de 'levende lønnede' og de 'frivillige levende', så fra sæsonen 2010 får de frivillige, der er interesserede i det, mulighed for at prøve kræfter med formidling også i højsæsonen.

Der har været stor forhåndsinteresse for de frivilligrupper, der er annonceret for den kommende sæson, og alt tyder på at der kommer nye frivillige til i alle grupper, både de der blev dannet i 2010 samt yderligere en gruppe for ølbrygning, en gruppe for finere håndarbejde og én for iscenesættelse af gamle lege. Der er oven i købet frivillige, der melder sig til mere end én gruppe, og det er i samråd med de nuværende frivillige besluttet, at det skal være muligt for hver at deltage i højst to grupper som frivillig. Man skal stadig forpligte sig til 5 'frivilligdage' i hver gruppe og ræsonnementet bag, at to grupper skulle være det maksimale, handlede om, at frivilligt arbejde netop ikke bare er arbejde men også kræver overskud til socialt engagement og etablering af et identitetsmæssigt tilhørsforhold til gruppen.

I forhold til inddragelse af frivillige i forskellige dele af museumsinstitutionens aktiviteter, er det væsentligt at erkende, at frivilligt arbejde kan og skal planlægges fra organisationens side, men at der samtidig er en grænse for styring. Inddragelse af frivillige i museumsinstitutionen kræver forståelse for de frivilliges egne ideer og initiativer, vilje til vedvarende dialog og åbenhed – naturligvis indenfor institutionens overordnede rammer. Det er langt hen ad vejen de samme

forventninger som museets ordinære brugere har til fx interaktivitet og brugerinddragelse, og i den forstand kan arbejdet med frivilligrupperne uden tvivl forstås som en god øvelse i at håndtere de krav som fremtiden stiller til formidlingsinstitutionerne. Det er tænkeligt, at frivillige vil kunne udvikle nye måder at formidle på – og muligvis oven i købet styrke kontakten med nye målgrupper. Man kan forestille sig at de frivillige formidlers force vil være at kunne demonstrere praktiske færdigheder, snarere i samtale med de besøgende end i form af autoritative forelæsninger eller omvisninger i den form det kulturhistoriske museum traditionelt har gjort. Netop en intensivering af personlig kommunikation kan vise sig at være en vigtig nøgle på vejen mod at skabe mere åbne, demokratiske og inklusive museumsinstitutioner, og frivillige formidlere kan komme til at spille en afgørende rolle i den forbindelse.

Henvisninger

Glaser, Hermann (1996). "Zur Demokratisierung der Museen". In: Zimmer, Annette (Hg.): Das Museum als Non Profit Organisation. Management und Marketing. Frankfurt am Main: Campus Verlag, S. 39–52.

Hentschel, Toby Alexandra (2008). Freiwillige Mitarbeit in Museen. Rosengarten-Ehestorf: Schriften des Freilichtmuseums am Kiekeberg (Dissertation an der Freien Universität Berlin).

Holmes, Kirsten (2007). "Volunteers in the heritage sector: a neglected audience?", in R Sandell & R Janes (eds), Museum management and marketing, Routledge, London, p. 222-235

Lektor Karen Hvidtfeldt Madsen,
Syddansk Universitet, Institut for Litteratur, Kultur og Medier.